

“KÜRESELLEŞEN ENERJİ VE TÜRKİYE’NİN ROLÜ”

Sabancı Üniversitesi İstanbul Uluslararası Enerji ve İklim Merkezi’nin (IICEC) her yıl geleneksel olarak düzenlediği IICEC Uluslararası Enerji Forumu’nun dördüncüsü Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün katılımı ile gerçekleştirildi. “Küreselleşen Enerji ve Türkiye’nin Rolü” başlıklı forumda, dünya ve Türkiye enerji politikaları masaya yatırıldı.

IICEC, SÜRDÜRÜLEBİLİR GELECEK İÇİN ÇÖZÜMLER GELİŞTİRİYOR

Türkiye’nin uluslararası enerji sektöründe giderek artan rolü göz önüne alınarak, enerji ve iklim sorunlarına nesnel ve kaliteli politika çalışmaları sunmak için kurulan Sabancı Üniversitesi İstanbul Uluslararası Enerji ve İklim Merkezi (IICEC), faaliyetlerine ve araştırma projelerine yenilerini ekliyor. Enerji alanında bölge ve dünya için sürdürülebilir geleceğe yönelik çözümlerin geliştirilmesine destek verme amacındaki IICEC, çalışmalarını bölgedeki ve dünyadaki hükümetlerle, sanayi ortaklarıyla, uluslararası örgütlerle, düşünce kuruluşlarıyla ve diğer araştırma kurumlarıyla yaptığı işbirlikleriyle sürdürüyor.

FORUM, KÜRESEL ENERJİNİN BULUŞMA NOKTASI OLDU

Enerji ve iklim alanlarında önemli paydaşları buluşturan nitelikli bir platform olmasıyla fikir geliştirilmesini ve alışverişini teşvik eden IICEC, bu amaçla her yıl geleneksel olarak düzenlediği Uluslararası Enerji Forumu’nun dördüncüsünü 10 Mayıs 2013’te Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün katılımı ile İstanbul’da gerçekleştirdi. Yurtdışından birçok üst düzey devlet adamı, enerji sektörünün uluslararası lider kuruluşlarının temsilcileri, önde gelen üniversitelerden akademisyenlerin katıldığı forumda, açılış konuşmalarının ardından düzenlenen panellerde dünya ve Türkiye enerji politikaları üzerine önemli görüşler dile getirildi.

2-3>

“IICEC, enerjinin geleceğini şekillendirecek”

4>

Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı **Taner Yıldız**: “Enerji alanında ülkelerle siyasetten arındırılmış ilişkiler geliştireceğiz”

5>

Yeni rota; yenilenebilir enerji ve verimlilik

6>

“Türkiye enerjide doğru politikalar ile büyümeli”

7>

Küresel enerjinin yeni modeli: Türkiye

“IICEC, ENERJİNİN GELECEĞİNİ ŞEKİLLENDİRECEK”

Sabancı Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Güler Sabancı ve IICEC Yönlendirme Kurulu Fahri Başkanı Dr. Fatih Birol’un evsahipliğinde, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün katılımı ile gerçekleştirilen IICEC 4. Uluslararası Enerji Forumu’nda, uluslararası enerji piyasaları tartışılıp, enerji alanında dünyadaki en son gelişmeler yorumlandı.

Sabancı Üniversitesi İstanbul Uluslararası Enerji ve İklim Merkezi’nin (IICEC) enerji ve iklimle ilgili stratejilere katkı sağlama amacıyla kurulduğunu kaydeden Sabancı Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Güler Sabancı, IICEC’in kıtaların bulunduğu noktada, enerji geleceğini şekillendirecek konumda bulunduğunu söyledi. Enerji alanında araştırmalar yürüten, enerji ve iklim konusunda politika önerileri geliştiren IICEC’in, dünya çapında son derece saygın platformlarda, ulusal ve uluslararası karar vericilerle beraber görüş alışverişinde bulunduğunu ve etkileşimli ortamlar sağladığını kaydeden Sabancı, IICEC’in son derece anlamlı ve önemli enerji aktörlerinin katılımıyla bugünlere geldiğine değinerek, “Pek çok başka enerji şirketinin de bize katılmasını

bekliyoruz. IICEC camiası büyümeye devam edecek ve bu büyümeyle beraber enerjinin sürdürülebilir geleceğine katkı sağlayacak” dedi.

IICEC’in kuruluşunu ve çalışmalarını destekleyen Sabancı Üniversitesi’nin, hem nanoteknoloji hem de enerji ve iklim alanlarında bir çok lisansüstü programının başladığını aktaran Sabancı, pek çok öğrencinin bu alanda master ve doktora programlarına kabul edildiğini kaydetti.

Güler Sabancı, IICEC’in üst düzey hükümet yetkilileri ile sanayici ve akademi kanadını bir araya getiren “Küreselleşen Enerji ve Türkiye’nin Rolü” konulu forumunun, enerji sektöründe daha önce eşi görülmemiş katkılar sağlayacağına inandığını söyleyerek, “Forum, üstlendiği rol itibarıyla “Çoban Yıldızı”

gibi parlayarak üyeleri aracılığıyla etrafını aydınlatacaktır. Ümit ediyoruz ki gelecek yıl IICEC’in 5. Enerji Forumu’nda bir araya geleceğiz” diye konuştu.

“KÜRESEL ENERJİ TÜKETİMİ DOĞU’YA KAYIYOR, DÜNYA ENERJİ HARİTASI DEĞİŞİYOR”

IICEC Yönlendirme Kurulu Fahri Başkanı ve Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) Başekonomisti Dr. Fatih Birol da konuşmasında, küresel enerji piyasalarındaki gelişmeler, bu gelişmelerin Avrupa ve Türkiye üzerindeki etkileri ve Türkiye’deki enerji sektörü olmak üzere üç konuya değindi. Küresel enerji sisteminin hem tüketim hem de enerji üretim alanında bir değişim gösterdiğini dile getiren Birol, “Küresel enerji

haritasındaki bu değişikliklerin her bir ülkenin ekonomik rekabet edebilirliği üzerinde etkileri olacağına şüphe yok” yorumunda bulundu.

IICEC’in temel alanlarından biri olan iklim değişikliği konusunun, ne yazık ki pek çok ülkenin gündeminden düşmeye başladığına dikkat çeken Birol, 1970’lerde OECD üyeleri ile birçok sanayileşmiş ülke dünya enerji tüketiminin üçte ikisini temsil ederken, yaptıkları analizlere göre, bu oranın gelecek dönemde üçte bire düşeceğini vurguladı. Küresel piyasada Çin, Hindistan ve Ortadoğu ülkelerinin, yeni güçler olarak ortaya çıktığını söyleyen Birol, bu yeni güçlerin küresel enerji tüketiminde daha büyük rol oynamaya başlayacağını aktardı.

Küresel enerji tüketiminin yavaş yavaş ama emin adımlarla Doğu’ya

doğru kaydığına değinen IEA Başekonomisti Birol, bu çerçevede küresel enerji haritasının yeniden şekillendiğini belirtti. Özellikle ABD’de enerji rönesansı yaşandığını vurgulayan Birol, şöyle konuştu:

“Hem petrol, hem doğal gaz anlamında hepimizi etkileyecek değişiklikler oluyor. Kaya gazı devrimi neticesinde ABD’nin ne kadar ve ne zaman gaz ihraç eder hale geldiğini göreceğiz. Bu gelişme hepimizi etkileyecek, ekonomik rekabet edebilirliği etkileyecek. Gaz cephesinde enerjinin jeopolitik bağlamına da etkisi olacak.”

ABD’deki bu değişikliğin Avrupa’yı önemli oranda etkisi altına alacağını dile getiren Fatih Birol, hiçbir ülkenin enerji adası olarak kalamayacağına vurgu yaptı. Kaya gazı devrimi başlamadan önce ABD ile Avrupa’daki gaz fiyatlarının aynı düzeyde olduğunu aktaran Birol, ABD’nin kendi gazını üretmeye başlamasının ardından, iki bölge arasında fiyat açısından çok büyük fark oluştuğunu, ABD’deki gaz fiyatlarının çok düştüğünü kaydetti.

Türkiye’deki büyümenin gaz talebini artırdığına işaret eden Birol, bunun Türk ekonomisinin ne kadar hızlı, Türkiye’nin enerji talebinin ise ne kadar güçlü büyüdüğünü gösterdiğini kaydetti. Önümüzdeki 10 yıl içinde Türkiye’nin 45 gigavat enerji üretimini sağlamak durumunda olduğunu belirten Birol, “Avrupa’da en yüksek büyüyen enerji üretimi Türkiye’de. Pek çok Avrupa enerji şirketinin yöneticisi bugün aramızda, bu rakamları görmelerinde fayda var. Bu durum Türkiye için de çok önemli bir husus. Türk hükümetini son zamanlarda aldıkları yeni nükleer santral kararlarından dolayı tebrik ediyorum. Bu gelişmeler enerji arz güvenliğini olumlu yönde etkileyecek ve Türkiye’nin enerji rekabet edebilirliğini artıracak” dedi.

Gelecekte elektrik piyasalarında son derece ilginç bir görüntünün

ortaya çıkacağını dile getiren Fatih Birol, oyunun kuralını değiştiren ülkenin Çin olduğunu vurguladı. Birol, sözlerini şöyle sürdürdü: “Çünkü Çin’deki kapasitenin artışı nefes kesecek hızda. Önümüzdeki 20 yıl boyunca Çin, enerji santrallerini öylesine hızla inşa edecek ki, bu büyüme ABD ve Japonya’daki enerji santrallerinin toplamına eşit olacak. Bunun sonucunda, elektrik fiyatlarının ve genel anlamdaki enerji fiyatlarının Çin ve ABD’de, Avrupa ve Japonya’dakinden çok daha düşük olmasını bekliyoruz.”

Enerji dünyasının giderek daha zorlu bir hale geldiğini, çevre enerji güvenliğinin ve ekonomik hususların gittikçe karmaşıklaştığını söyleyen Fatih Birol, politika yapıcıların en iyi kararı almasında, kurumların sağlayacağı görüşlerin önemli olduğunu anlattı. Birol, enerji üretimi ve talebindeki değişimle birlikte ülkelerin ekonomik gücünün yeniden tanımlanacağını vurgulayarak sözlerine son verdi.

“DOĞU AKDENİZ’DE GENİŞ BİR EKONOMİK İŞ BİRLİĞİ ALANI OLUŞTURMAK GEREKİYOR”

Geleceğimiz açısından hayati önem taşıyan enerji konusunda Sabancı Üniversitesi’nin düzenlediği IICEC 4. Uluslararası Enerji Forumu’nda bulunmaktan memnun olduğunu ifade eden Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Sabancı Üniversitesi yönetimi ile İstanbul Uluslararası Enerji ve İklim Merkezi yöneticileri başta olmak üzere bu kapsamlı organizasyonun gerçekleştirilmesinde emeği geçen herkese teşekkür etti. Sabancı Üniversitesi’ni eğitim, bilim ve araştırma yuvası haline getiren Sabancı Topluluğu ile Güler Sabancı’yı tebrik eden ve bu vesileyle değerli Sakıp Sabancı’yı da rahmetle anan Abdullah Gül, konuşmasında Türkiye enerji politikalarıyla ilgili önemli konulara değindi.

Güvenilir enerji arzına sahip olmadan ülkelerin büyümesi ve kalkınmasının mümkün olamayacağını dile getiren Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, büyük devletlerin, enerji güvenliği konusunu, dış politika ve savunma politikalarının temel unsurlarından biri olarak gördüğünü söyledi. İklim değişikliğinin yarattığı baskının etkisiyle, enerji konularının artık ülkelerin bilim ve teknoloji politikalarında da önemli yer tuttuğunu aktaran Gül, şunları kaydetti:

“Ülkemiz gerek doğu-batı, gerek kuzey-güney ekseninde birçok stratejik projeye imza attı. Tiflis-Bakü-Ceyhan, Mavi Akım gibi boru hattı projelerinin yanı sıra, çalışmaları süren projeler arasındaki Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi (TANAP) de çok kritik öneme haiz olacak. TANAP boru hattının ilk aşamada Azerbaycan’ın Şahdeniz sahasından gelecek gazla beslenmesi öngörülüyor. İlerideki yıllarda Azerbaycan’ın diğer gaz sahalarından üretimin yanı sıra, Türkmen gazının da bu hat ile sevk edilmesi konusunda çalışmalar devam ediyor. Ayrıca Kuzey Irak’tan başlayan boru hatları da Ortadoğu’ya bağlantının sağlanması ve kaynak çeşitliliğinin artırılması bakımından çok önemli adımlardan biri olacak.”

Son dönemde Doğu Akdeniz’de yaklaşık 3 trilyon metreküpü aşan önemli bir gaz havzasının varlığına dair güçlü bulgular ortaya çıkmaya başladığını anlatan Abdullah Gül, bu durumun, Doğu Akdeniz’in en uzun kıyısı olan ve geniş bir münhasır ekonomik alanı bulunan Türkiye’nin coğrafyadaki yerini önemli hale getirdiğini söyledi. Doğu Akdeniz’de tesis edilecek işbirliğinin, bir yandan ortak refaha hizmet edeceğini, bir yandan da bölgedeki siyasi problemlerin çözümüne katkı sağlayacağını dile getiren Gül, “Kaynaklar ile ilgili projelerin geliştirilmesi aşamasında Doğu Akdeniz Havzası’nın Mısır, Lübnan, İsrail, Kıbrıs adasının tümü ve Türkiye’yi de kapsayacak şekilde değerlendirilmesi gerektiğine inanmaktayım. Özellikle Avrupa Birliği’nin büyük aktörlerinin dikkatini çekmek isterim. Doğu Akdeniz’in huzurlu olması ve Kıbrıs dahil olmak üzere bölgedeki problemlerin çözümü için şimdiden Doğu Akdeniz’de geniş ekonomik iş birliği alanı oluşturmak gerekiyor. Yoksa bunlar ileride büyük problemlerin de habercisi olacaktır. Herkesin bu yönde gayret sarf etmesi gerektiğine inanıyorum” diye konuştu.

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, sözlerini şöyle sürdürdü: “Türkiye, Doğu Akdeniz’den çıkacak kaynakların işletilmesi, kendi ihtiyaçlarımız için kullanılması ve boru hatları ile uluslararası piyasaları da sevk de dahil her türlü yapıcı iş birliğini yapmaya hazırdır. Tüm bu gelişmeler tabiatıyla Ceyhan terminalini daha da öne çıkarmaktadır. Ceyhan enerji terminalinin Doğu Akdeniz bölgesinin en büyük, Avrupa’nın ise ikinci büyük enerji terminaline dönüştürülmesi bizim açımızdan gerçekçi bir hedeftir.”

Türkiye’nin, hızla kalkınan Çin, Hindistan ve Brezilya gibi dev ekonomilerin küresel düzeyde yürüttüğü aktif enerji politikalarını yakından takip ettiğini aktaran Abdullah Gül, küresel enerji jeopolitiğinde bu kadar önemli gelişmeler yaşanırken, sadece transit ülke olmakla yetinemeyeceğimize vurgu yaptı. “Büyük savaşların ve büyük rekabetin eksenini enerji merkezinde olan bir ülkeyiz” diyen Gül, “Ortadoğu ve Kuzey Afrika’da başlayan halk hareketlerinin tarihi dönüşüm ortamından, enerji ortamında da kartların yeniden dağıtıldığını görüyoruz. Türkiye vakit kaybetmeden yanı başındaki enerji üretim merkezlerinde de güçlü şirketleriyle yerini almalıdır” dedi.

Bu çerçevede özel sektöre çağrıda bulunan Abdullah Gül, şunları söyledi: “Yurt dışında enerji piyasalarında faaliyet göstermek isteyen özel şirketlerimiz ölçek olarak yetersizdir. Özel sektöre çağrım şudur ki; yurt dışı piyasalara birleşerek, büyük konsorsiyum haline gelecek, güçlü sermayelerle gitmek gerekir. Sonuç olarak, dünya enerji sektöründe aktif rol oynayabilmek için, artık kendi küresel oyuncularımızı ortaya çıkarmamız gerekiyor.”

Cumhurbaşkanı Gül sözlerini, uzun vadede Türkiye’nin enerji güvenliğinin sağlanmasının yerli kaynaklardan yararlanmaya bağlı olduğuna dikkat çekerek tamamladı.

“TÜRKİYE ENERJİDE KİLİT ROL ÜSTLENİYOR”

Enerji, ekonomi ve eğitim üçgeninde bir konuşma yapan Suudi Arabistan Petrol ve Maden Kaynakları Bakanı Ali Al Naimi, dünyada küresel büyüme ve yükselen eğitim seviyesinin yanı sıra, nüfustaki artışın da petrole olan talebi artırdığını söyledi. 1990'lı yıllarda 5,7 milyar olan dünya nüfusunun bugün 1,3 milyar daha arttığını, 2040 yılında ise bu rakamın 8-10 milyara kadar yükselmesinin öngörüldüğünü dile getiren Naimi, “Taleple birlikte küresel arzların da arttığını ve dünyada tüm kaynakların kullanıldığını görüyoruz. Ortadoğu da arzını arttırdı. Özellikle Türkiye'nin, Karadeniz ile Akdeniz'deki faaliyetlerinde artış dikkat çekiyor. Bu noktada Türkiye'nin küresel enerji pazarındaki artan rolünün oldukça yaşamsal olduğunun altını çizmek gerekiyor” dedi.

“TÜRKİYE'NİN HIZLI BÜYÜMESİ BÖLGE İÇİN ÖNEMLİ”

Küresel ekonominin 2007-2008'den bu yana hâlâ ciddi bir krizin içinde olduğunu ifade eden Naimi, özellikle Avrupa'da kriz etkilerinin çok daha fazla görüldüğünü dile getirdi. Asya ekonomilerine ve ABD'ye bakıldığında iyileşme olduğunu, Suudi Arabistan ve Türkiye'nin pek çok ülkeden daha iyi durumda bulunduğunu vurgulayan Naimi, “Türkiye'nin GSYH'si 90'lı yıllardan bugüne altı kat arttı. Aynı dönemde Suudi Arabistan'da ise bu miktar 140 milyar dolardan 600 milyar dolara ulaştı. Türkiye'de 2002 yılından bu yana kişi başı gelirin de arttığını görüyoruz. Türk şirketleri

Suudi Arabistan'da yatırım yapmaya devam ediyor. Dünyadaki en büyük 16'ncı ekonomi haline gelen Türkiye'nin, en hızlı büyüyen ülke ve ekonomi olacağı öngörülüyor. Bunlar, Türkiye açısından çok teşvik edici unsurlar. Tüm bölge bundan yararlanacaktır. Yüksek yaşam standartları, iyi bir ekonomi önemli fırsatları da beraberinde getiriyor. Bu, büyümeyi ve büyümeye bağlı enerji ihtiyacını da artırıyor” diye konuştu.

Artan talep ve bu talebin karşılanması konusunda iş birliği yapmak, eş güdüm içinde çalışmak adına fırsatlar olduğu düşüncesini paylaşan Ali Al Naimi, bu noktada eğitim ve araştırmanın önemli olduğunu vurguladı. Naimi, sözlerini şöyle sürdürdü: “Bu konuda çok fazla çalışmak gerekiyor. Hem Türkiye hem Suudi Arabistan'da çalışmalar var. Suudi Arabistan toplam bütçesinin yüzde 10'unu eğitime ayırdı.

Öğrenmenin erdemini yaymak, hem Arap hem de Müslüman ülkelerin eğitim seviyesini yükseltmek istiyoruz. Bunu barış, umut ve uzlaşma ile birleştirmek istiyoruz. Türkiye de yeni eğitim kurumlarını ortaya koyuyor. Sabancı Üniversitesi belki bunun en önemli örneklerinden biri. Bundan çok daha iyi bir yatırım olamaz. Potansiyelimizi ortaya çıkarmanın yolu, gençlerimizin iyi eğitilmesinden geçiyor. Böylelikle ekonomik büyümeyi ileriye götürebiliriz, değerler ve fırsatlar yaratırız. Gelecek dönemde karşımıza çok daha fazla zorluklar çıkabilir. Enerji talebi de bu sorunların merkezinde yer alacak. İleriye gidecek yolu üniversiteler ve öğrenciler açacak.”

“ENERJİ ALANINDA ÜLKELERLE SİYASETEN ARINDIRILMIŞ İLİŞKİLER GELİŞTİRECEĞİZ”

Türkiye'nin gerek coğrafyasından kaynaklanan avantajları kullanarak, gerekse analizler yaparak önemli bir ivme yakaladığını aktaran Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız, enerji sektörünün ekonomi üzerindeki yükünü olabildiğince hafifletmeye çalıştıklarını dile getirdi. “Enerji sektörü zaman zaman siyasetin, zaman zaman da siyaset enerji sektörünün üzerinde yüküdür. Biz Türkiye ekonomisine olan borcumuzu, bu yükleri hafifleterek azaltmaya çalışıyoruz” diyen Yıldız, enerji sektöründe her tehdidin aynı zamanda bir fırsat olduğunu belirtti.

Uluslararası ilişkilerin büyük enerji projelerinden arındırılmayacak düzeyde olduğunu vurgulayan Taner Yıldız, Türkiye'nin, Rusya, Türkmenistan, Azerbaycan hatta İran, Irak ve bütün komşularıyla ilişki geliştirdiğini, bunun yanında Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerin doğal gazdaki arz güvenliğiyle ilgili probleminin çözümünün bir parçası olmak için ciddi atılımlar yaptığını söyledi. AB müzakerelerinde enerji faslının açılmamış olmasının Türkiye'nin değil, AB'nin problemi olduğuna değinen Yıldız, “Çünkü biz üzerimize düşeni, defterde kitapta masanın üzerinde yazılanlardan çok daha öte ve hızlı şekilde gerçekleştiriyor, gerek petrol, gerek doğal gazla alakalı boru hatları projesinin dört bir yanda geliştirilmesi için gayret ediyoruz” dedi.

Türkiye'nin Irak'ın güneyinde beş ayrı konsorsiyum üyesiyle beraber Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nın hissesine 5 milyar dolar harcama gerektiren bir proje ile girdiğini anlatan Yıldız, Irak'ın güneyi kadar kuzeyinin de proje yapılabilecek bir alan olduğunu dile getirdi. Bunların her birinin, Irak'ın normalleşmesiyle ilgili projeler olduğunu vurgulayan Yıldız, “2,7 milyon varil günlük tüketimlerinin, 6 milyar varile çıkmasını düşünmek 300 milyara dolar gelire tekabül ediyor. Burada en büyük katkıyı yine Türkiye koyacaktır. Çünkü 68 kilometrelik Basra Körfezi çıkışları böyle bir kapasite için yeterli değildir. Boru hatlarının yapılması kadar normal bir şey yoktur” dedi.

“ÇEVREYE RAĞMEN DEĞİL ÇEVRE İLE BERABER PROJE GELİŞTİRİYORUZ”

Özellikle iklim değişikliği konusunda çevreye rağmen proje geliştirmediklerini, tam tersine çevreyle beraber proje geliştirdiklerini ifade eden Taner Yıldız, geçen ay İstanbul'da çevre şartlarına uymadığı için 19 taş ocağını kapattıklarını açıkladı. Yıldız, “Biz bunu cümle olarak telaffuz etmiyoruz, gerçekten inandığımız için telaffuz ediyoruz. Türkiye enerji projeksiyonunu, çevreye duyarlı bir şekilde, çevreyle beraber ama aynı zamanda bütün kaynak çeşitlendirmesini, ülke çeşitlendirmesini yaparak ortaya koymaktadır” yorumunu yaptı. Enerji konusunda ülkelerle siyasetten arındırılmış ilişkiler ve iş birlikleri geliştirilebileceğini öngördüklerini dile getiren Yıldız, benzer çalışmalarını da hayata geçirdiklerine vurgu yaparak, şunları kaydetti: “Rusya ile Akdeniz'de nükleer santral yapan, Karadeniz'de Chevron gibi ABD'nin uluslararası piyasada en büyük şirketiyle petrol arayan, Azerbaycan gibi dost, kardeş ülkeler ve AB ülkeleriyle gerçekleştirdiği projelerle Türkiye, İran'la bütün siyasi ilişkilerin son derece bozuk olduğu ortamda proje geliştirilebileceğini, ortaya koyduğu bu ilişkilerle görmüş oldu. Ben enerji sektöründe büyüyen ve gayrisafi yurt içi hasılasını (GSYH) üç katına çıkarmış Türkiye'nin çevreye duyarlı, iklim konusunda hassas enerji yapılanmasıyla beraber büyümesini devam ettireceğine inanıyorum. Politika ve stratejilerimizi bu yönde koyuyoruz. Türkiye'nin büyümesini karşılayacak bir enerji arz güvenliği yapılanmasının başlayıp devam edeceğini söyleyebilirim.”

Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız, enerji üretimi ve enerji arzının güvenliği konusunda Türkiye'nin siyasetten arındırılmış ilişki ve iş birlikleri geliştireceğini belirtti. Dünyanın en büyük petrol üreticilerinden Suudi Arabistan'ın Petrol ve Maden Kaynakları Bakanı Ali Al Naimi ise, Türkiye'nin Ortadoğu, Hazar Havzası ve Avrupa arasında köprü görevi gördüğüne ve kilit rol üstlendiğine değinerek, bu önemin geçen zaman içinde daha da arttığına dikkat çekti.

YENİ ROTA; YENİLENEBİLİR ENERJİ VE VERİMLİLİK

IICEC Yönlendirme Kurulu Fahri Başkanı ve Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) Başekonomisti Fatih Birol’un moderatörlüğünde gerçekleştirilen ve “resmi görüşlerin” dile getirildiği ilk panelde konuşan Avustralya’nın Ankara Büyükelçisi Ian Biggs, başarıyla gelişen ekonomik iş birliği çerçevesinde Avustralya ve Türkiye arasındaki ticaretin yılda 1 milyar dolara ulaştığını söyledi. Biggs, ilişkilerin gelişmesinde Avustralya firmalarının Türkiye’de yürüttüğü gaz arama çalışmalarının etkisi olduğunu vurguladı. Avustralya’nın 23 milyonluk nüfusuyla dünyanın en büyük 12. ekonomisi olduğunu söyleyen Büyükelçi Biggs, enerji ihracatının ülke ekonomisine olumlu etkisini aktardı. Geçen yıl 49 milyar dolarlık kömür ihrac ettiklerini aktaran Biggs, “Kömürde 90 yıllık rezervimiz var. 70 milyar dolarlık yakıt ihracatı gerçekleştirdik. Gaz arama faaliyetlerine odaklandık. Ülkemize madencilik ve enerji sektörü dahil olmak üzere 178 milyar dolar karşılığında yabancı sermaye yatırımı yapıldı” dedi.

Kaya gazı ve kömür başta olmak üzere enerji kaynaklarını çeşitlendirdiklerini açıklayan Biggs, bu nedenle uluslararası ticaret konusuna daha fazla dikkat ettiklerini söyleyerek, “Bu çerçevede Türkiye çok iyi ilişkiler içinde olduğumuz bir ülke, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi açısından da bu ilişkimiz önemli” diye konuştu. G-20 gündeminde yer alan konulardan birinin de “enerjide sürdürülebilir bir gelecek inşa etmek” olduğunu belirten Büyükelçi Biggs, bu konu üzerinde çok yoğun çalışmalar yapan Avustralya’nın piyasa için pazar tabanlı bir karbon sistemi oluşturmaya çalıştığını da söyledi. Bu amaçla 2008 yılında karbon yakalanması ve depolanması ile ilgili bir kurum kurduklarını anımsatan Biggs, özellikle çevre ve iklime duyulan sorumluluk açısından bu tür çalışmalara önem verdiklerine değindi.

“YENİLENEBİLİR ENERJİ GELİŞMEKTE OLAN EKONOMİLERDE DAHA HIZLI BÜYÜYOR”

Dünyada 10 yıl öncesine kadar yenilenebilir enerjinin “garip” ve “uç” bir konu olarak yorumlandığını hatırlatan Uluslararası Yenilenebilir

Enerji Ajansı (IRENA) Genel Müdürü Adnan Amin ise, bugün dünyadaki toplam enerji karmasının çok büyük bölümünün yenilenebilir enerjiden sağlanır hale geldiğini kaydetti. Yenilenebilir enerji kaynaklarının geleceğinin gelişmekte olan ülkelerde, Çin, Asya, Afrika, Latin Amerika ve Ortadoğu ekonomilerinde şaşırtıcı hızla geliştiğini aktaran Adnan Amin, Avrupa ve ABD’nin geleneksel kaldığını söyledi. Yenilenebilir enerjide maliyet düşürücü çalışmaların sonuç vermeye başladığını aktaran Amin, Brezilya ve Güney Afrika’da, rüzgâr enerjisinin hem gaz hem de kömürden daha ucuz hale gelmeye başladığına dikkat çekti. Amin, düşük maliyetin sektör için yeni fırsat doğurduğunu vurguladı. Altyapı çalışmalarının da önemli olduğunu altını çizen Amin, “O zaman uzun vadeli enerji geleceğimizi yeniden şekillendirebilir ve yerel endüstriyel gelişimi de buna katabilsek, sektörde inanılmaz potansiyel var” diye konuştu.

“AVRUPA’YI ENERJİ VERİMLİLİĞİ KONUSUNDA İKNA ETMELİYİZ”

İklim değişikliği için enerji arzı güvenliğinin artırılmasının, Avrupa gündeminin üst sıralarını işgal ettiğini dile getiren Danimarka İklim ve Enerji Bakan Yardımcısı Hans Jorgen Koch, fosil yakıtlara daha fazla bağımlı kalınmayacağını, 20-25 yıllık ömrü kalmış olan bu yakıtlara yatırım yapılamayacağını vurguladı. Küresel sıcaklığın sürekli arttığını hatırlatarak, enerji verimliliği konusunda küresel mutabakata varılmasının kaçınılmaz olduğunu söyleyen Koch, “Bu düşünceyle Danimarka dönem başkanlığında Avrupa Birliği (AB), 2012 yılı içinde gündemin üst sıralarına enerji verimliliği konusunu aldı. Kamu ve özel sektörde detaylı çalışmalar yapılması lazım. Ülkeler bu nedenle konuya gönülsüz yaklaşabiliyor. AB ülkelerini bunun en ucuz, en ekonomik ve en etkin enerji arzı güvenliğini artırma yolu olduğu ve ekonomiye katkı sağlayacağı konusunda ikna etmeliyiz” dedi.

Danimarka’da enerji tüketiminin son 35 yıldır aynı seviyede kalmasına rağmen ekonomilerinin yüzde 100’e yakın büyüdüğünü anlatan Koch, “Enerji verimliliğimizi idame ettiremeseydik, o büyümeyi elde edemezdik. Çünkü 35 yıldır aynı

enerji tüketim seviyesini koruyoruz. Danimarka’da binalarda metrekaşe başına enerji tüketimi 25 yıl öncesine göre yüzde 25 azaldı” bilgisini verdi.

Küresel gelişmelere bakıldığında, dünyada önümüzdeki yıllarda elektrik üretiminin yüzde 50’sinin yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edileceğini belirten Koch, aynı zamanda kaya gazı ve kömürün de önemli olduğunu söyledi. Kaya gazı konusunda, ABD’nin teknoloji anlamında diğer ülkelere kıyasla daha ileride olduğunu anlatan Koch, kaya gazının pazara girebilmesi için önümüzde 10 yıllık süre olduğunu vurguladı. O zamana kadar, şu anda 100 bin olan sondaj ve arama çalışmalarının bir milyona çıkacağını öngören Koch, “ABD için büyük önem taşıyan ucuz kaya gazı, özellikle arz alanında ve rekabet gücü anlamında faydalı oldu. Amerikan hükümeti özellikle bu faydaları nasıl devam ettirebiliriz konusunun üzerinde duruyor. Bunu eğer başarabilirse, kaya gazı dünyanın diğer yerlerine de ulaşacaktır” yorumunu yaptı.

“TÜRKİYE’NİN ENERJİ İTHALATINI AZALTIP KENDİ KAYNAKLARINI KULLANMASI ÇOK ÖNEMLİ”

Dünya genelinde enerji konusunda sıkıntının halen devam ettiğini aktaran Dünya Bankası Uluslararası Finans Kurumu (IFC) Başkan Yardımcısı Dimitris Tsitsiragos, birçok devletin giderek daha çok mali baskı yaşadığını, bu nedenle devletlerin enerji politikaları ve zorluklarını dengeye oturtabilmek için mutlaka özel sektörle ortaklık yapmak zorunda olduklarını kaydetti. Bunun sadece finansman değil, enerji projelerini

geliştirmek anlamında da yeni imkânlar doğuracağını ifade eden Tsitsiragos, “Son yıllarda yenilenebilir kaynaklarla üretilen enerjinin büyük kısmı özel sektör tarafından finanse edildi. Türkiye gerçekten inanılmaz adımlar attı, çok da sağlam bir enerji politikası var. Özel sektöre dayanan sistem oluşturan Türkiye’nin, kendi kaynaklarını kullanarak enerji ithalatını azaltması çok önemli bir noktadır. Bu, enerji karmasını da güvenli hale getiriyor” diye konuştu.

Tsitsiragos, enerji satın alma anlaşmalarının daha uzun süreli olması gerektiğini, Türkiye’de elektrik alışverişiyle ilgili kanunun yürürlüğe girdiğini fakat ilerleme kaydedilemediğini dile getirerek, şu önerilerde bulundu: “Hükümet üretim ve dağıtım şirketleriyle ilgili özelleştirme konusuna önem veriyor. Yurt içinden ve dışarıdan kaynaklar kullanılıyor. Avrupa ve Orta Doğu’dan yabancı yatırımcılar var. Ayrıca doğalgaz konusuna dikkat etmelisiniz. Gaz depolama kapasitesini artırarak, daha fazla sıvı gaz terminali oluşturarak arz kaynaklarını çeşitlendirebilirsiniz. Pazarı daha büyük rekabet getirebilir, fiyatları da düşürebilirsiniz.”

Çok önemli bir coğrafi konumdaki Türkiye’nin transit ülke olma özelliği taşıdığına vurgu yapan Tsitsiragos, bu anlamda yapılabilecek çok daha fazla şeyin olduğunu söyledi. IFC Başkan Yardımcısı Tsitsiragos, Türkiye’nin elindeki fırsatları şöyle aktardı: “Türkiye için, depolama ve taşıması alanında fırsatlar var. Türkiye bölgesinde çok kilit bir oyuncu, bu özelliği devam da edecek. Enerjinin taşınması ve ticareti alanında da sürecek.”

“TÜRKİYE ENERJİDE DOĞRU POLİTİKALAR İLE BÜYÜMELİ”

Sabancı Holding Enerji Grubu Başkanı Selahattin Hakman'ın moderatörlüğünde gerçekleştirilen ikinci panelde, enerji sektörü ile ilgili dünyanın önde gelen kurumlarının CEO'larının görüşleri alındı. Hakman, enerji sektöründe Türkiye'nin küresel rolünün ne olduğu ve bunun için neler yapması, hangi alanlarını geliştirmesi gerektiği sorularını CEO'lara yöneltmeden önce şunları söyledi: “Sektörde tüm dünyada karmaşıklık olduğu görülüyor. Ama Türkiye'nin artan talebi de bir şans aynı zamanda. Çünkü pek çok fırsatı da beraberinde getiriyor. Türkiye'nin hem bölge açısından önemli rolü var hem de birçok ülkeye rol modeli olacak. Bunun yanı sıra, Türkiye'nin enerji sektörü için öngörülebilirliğe, hukukun üstünlüğüne ihtiyacı var ve bu anlamda, bugün tasarlandıktan sonra yarın değiştirilemeyecek kararlar alınmalı.”

“TÜRKİYE KENDİ 'ENERJİ KARMASINI' YARATABİLECEK KONUMDA”

Türkiye'nin hızlı büyüme süreci içinde enerji ihtiyacının arttığını söyleyen OMV CEO'su Gerhard Roiss, şu anda özellikle gaz temini ile ilgili sıkıntı yaşanmadığını hatırlattı. Rusya, Kuzey Irak, Azerbaycan ve Doğu Akdeniz ülkelerinde Türkiye'nin büyümesini destekleyecek gazın bulunduğunu belirten Roiss, “Buradaki önemli soru gazın maliyeti. Gazın bulunması ve maliyeti ikisi bir arada olduğu zaman büyüme olabilir. Diğer önemli konu, Türkiye'nin gazın yüzde 90'ını ithal ediyor olması. Kendi potansiyeli ne olacak?” diye konuştu. Karadeniz'in derin sularında yüksek miktarda kaya gazı rezervi bulduklarını da sözlerine ekleyen Roiss, ancak bu gazı çıkarmak için büyük yatırımlara ihtiyaç olduğunu vurguladı. Roiss, “Uluslararası yatırımları Türkiye'ye çekebilmek için piyasaların serbestleşmesi önemli. Türkiye bu konuda ciddi adımlar

attı” diye konuştu. Roiss, Türkiye'nin kendi “enerji karmasını” yaratabilecek konumda olduğuna dikkat çekti.

“YABANCI SERMAYEYİ ÇEKMEK İSTİYORSAK, İSTİKRARI SAĞLAMALIYIZ”

Türkiye'nin Avrupa ve Ortadoğu arasında kaynaklar açısından önemli bir noktada yer aldığını belirten TAQA CEO'su Carl Sheldon, olaya gaz ve enerji şirketleri açısından bakmak gerektiğini söyledi. Gaz üzerinden giderek görüşlerini açıklayan Sheldon, Türkiye'nin gaz ihracatında geçiş noktası olduğu için büyük altyapı yatırımlarına ihtiyacı olduğunu vurguladı. Bu nedenle yabancı sermayeye ihtiyaç olduğunu dile getiren Sheldon, “Bu projeler en az 40-50 yıllık projeler. Yabancı sermayeyi çekmek istiyorsak, istikrar sağlanmalı. Yabancı sermaye, Türk hükümetinin duruşuna bakarak bu projeleri dikkate alıyor. Bunun yanı sıra, gaz açısından birkaç paradoks söz konusu. Bazı yerlerde gaz az, bazı yerlerdeki gaza ulaşım zor. Enerji üretimi açısından yeterli gaz olmayabilir, ama bölgesel istikrarı sağlamak Türkiye açısından önemli unsur olacak” diye konuştu.

“ENERJİDE GERÇEKÇİ PLANLAMALAR YAPILMASI ÖNEMLİ”

Enerji sektörünün temelinde değişiklikler yaşandığını belirten E.ON CEO'su Dr. Johannes Teysen, geleneksel bakış açısıyla bugüne kadar hangi ülkenin elinde ne tür enerji kaynağının olduğunun bilindiğini, ancak günümüzdeki teknolojik gelişmeler sonucunda ve farklı enerji rezervlerinin bulunmasıyla böyle bir çıkarsamanın artık mümkün olmadığını söyledi. Yeni dönemde planlamaların bu yeni parametreye göre yapılmasını, yatırım kararı verilirken dikkatli olunmasını öneren Teysen, “Enerji yatırımları yüksek

maliyetli yatırımlardır. Çok büyük, nükleer enerji gibi yatırımlar onlarca yılda hayata geçirilir. 20 yıl sonra nükleer enerji yatırımından geriye dönülemeyebilir. Gerçekçi planlamalar yapılmalı” dedi. Karma bir enerji planı yapılmasının önemine de değinen Teysen, bir diğer önemli noktanın da enerji verimliliği olduğunu vurguladı. Teysen, “Avrupa'da enerjide karmaşık bir durum var. Türkiye'nin avantajı, eski yöntemleri dikkate almadan, deneyimlerinden ders çıkararak kendine özel bir yoldan gidebilecek olması. Büyürken, bir yandan da kendinizi dönüştürebilirsiniz” dedi.

“TÜRKİYE, AVRUPA'NIN ENERJİ ARZ GÜVENLİĞİ AÇISINDAN KİLİT ÜLKE”

Türkiye'nin Avrupa'nın yaptığı hataları tekrarlamadan enerjide hızla büyümesinden etkilendiğini belirten Edison CEO'su Bruno Lescour, elektrik enerjisindeki çeşitliliğimize vurgu yaptı. Güneş, hidro, nükleer, linyit ve kömür gibi çeşitliliğin bulunmasını benzersiz bir fırsat olarak değerlendiren Lescour, Türkiye'nin karma bir enerji sistemi oluşturulabileceğine, bu sistemlerin aralıklı olarak devreye alınabileceğine dikkat çekti. Türkiye'nin Avrupa'nın enerji arz güvenliği açısından kilit ülke olduğunu da dile getiren Lescour, “Doğru politikalar uygulamalısınız” dedi. Lescour, enerji sektöründeki firmaların uzun vadeli sorunları çözmek için hem birbirleriyle iş birliği içinde olmaları hem de rekabet etmeleri gerektiğini de belirterek, “Bunu hem şirketler hem de ülkeler arasında iş birliği olarak düşünmek lazım. Bence, Türkiye de aynı şekilde düşünecektir” şeklinde konuştu.

“EN VERİMLİ, YENİ TEKNOLOJİ KULLANILMALI VE ESNEK OLUNMALI”

Avrupa ve Ortadoğu'ya yakınlığı göz önüne alındığında, Türkiye'nin

rolünü “modern enerji toplumu” olarak gördüğünü belirten Siemens CEO'su Michael Suess, yatırımların toplumun ihtiyacına göre belirlenmesi gerektiğine dikkat çekti. Almanya ve İspanya'da yatırım hataları yapıldığını ve bugün iki üç kat kurulu kapasite bulunduğunu dile getiren Suess, şöyle devam etti: “Enerjide verimlilik önemli bir unsurdur. En verimli, yeni teknoloji kullanılmalı ve esnek olunmalı. Enerji yatırımlarında geriye dönülemez adımlar atmak zorundasınız. 'Nükleer enerji istiyorum, ama bağımsız da olmak istiyorum' diyorsanız, finansmanı içeriden bulmak zorundasınız.”

Türkiye'nin kendisine hangi sistemi hedeflediği ile ilgili sorular sorması gerektiğini de belirten Suess, “Eğer modern toplumsak, çok fazla elektrik tüketeceğiz demektir. Başkalarına model olmak istiyorsak, o zaman elektriğimizi temiz üretmemiz gerekiyor demektir. Bunları belirleyerek yatırım yapılmalı, çünkü bu yatırımların geri dönüşü yok” dedi.

“TÜRKİYE'DE SANAYİYİ GELİŞTİRMEK İÇİN ÖNEMLİ FIRSATLAR VAR”

Türkiye'nin bir enerji karması oluşturması gerektiğini vurgulayan Alstom Thermal Power Başkanı Philippe Cochet, bu karmada hangi enerjinin yüzdesinin ne olacağını siyasi bir karar olduğunu söyleyerek, “Türkiye buna karar verecek” dedi. Elektrik maliyetinin herkesin ortak noktası olduğunu belirten Cochet, “Elektrik maliyeti ülkenin geleceğidir. Yüksek olursa sanayiye kaybedersiniz, sanayiye kaybedince işsizlik olur, işsizlik olunca istikrar olmaz” diye konuştu.

Hükümetin çevre konusunda da sıkı çalıştığını belirten Cochet, Türkiye'nin kuralları açık bir piyasa olmasının önemine değindi ve sanayiye geliştirmek için önemli fırsatlar bulunduğunu söyledi.

KÜRESEL ENERJİNİN YENİ MODELİ: TÜRKİYE

Sabancı Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Nihat Berker’in moderatörlüğünde gerçekleştirilen son oturumda, dünyanın önde gelen kurum ve kuruluşlarının kanaat önderlerinin görüşleri alındı. Konuşmacılara küreselleşen enerji sektöründe Türkiye’nin rolü ile ilgili görüşlerini sormadan önce gün içinde yapılan tüm konuşmalarla ilgili görüşlerini bildiren Berker, enerjinin zor bir tartışma konusu olduğunu söyledi. Enerjinin barış için araç olabileceği gibi savaş için de gerekçe olabileceğine dikkat çeken Berker, bunun yanında enerji verimliliğinin aynı zamanda başlı başına kaynak olarak ele alınması gerektiğine de vurgu yapıldığını hatırlattı. Berker, bu açıklamalarının ardından dünyada enerji sektörü ve Türkiye’nin rolü ile ilgili konuşmacıların görüşlerini aldı.

“TÜRKİYE LNG AÇISINDAN MERKEZ OLMAYA DOĞRU İLERLEMELİ”

Küresel gaz talebinin her yıl yüzde 2-3 oranında artacağını ve bunun 2060’a kadar bu şekilde süreceğini belirten Shell International Başkan Yardımcısı John Crocker, talebin önemli bölümünün Asya, Ortadoğu ve ABD kaynaklı olacağını dile getirdi. Avrupa’da ise gaz tüketiminin büyük olasılıkla azalacağını ileri süren Crocker, gelecekte dünya nüfusunun şehirlerde yaşayacağını ve enerji talebinin artacağını vurgulayarak, “Politikalar, enerji ve enerji arzının güvenilirliği, çevre için doğru yatırımlar yapmak ve rekabete zarar vermemek üzerine kurulmalı. Gazın önümüzdeki 50 yıllık dönemde kuvvetli kalacağı öngörülüyor. Tamamen yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanma hayali uzun vadeye yayılacak gibi. Kısa vadeli seçeneklere bakacak olursak, öncelikle kömürden gaza geçilmesi son derece önemli hedef olmalıdır” dedi. Türkiye’nin önemli bir enerji ithalatçısı olduğunu hatırlatan Crocker, “Görünen

o ki bu durum devam edecek. Türkiye coğrafi konumu bakımından merkez misyonuna sahip. Bu LNG için de geçerli. Türkiye daha agresif şekilde LNG açısından merkez olma noktasına doğru ilerlemeli” diye konuştu.

“ENERJİ VERİMLİLİĞİNE İHTİYAÇ VAR”

EBRD Kurumsal Strateji ve Enerji Verimliliği ve İklim Değişikliği Direktörü Dr. Josue Tanaka, konuşmasında enerji verimliliğinin kesinlikle kısa vadede araştırılması gerektiğine vurgu yaparak, bunu ülkelerin bir zorunluluk olarak görmeleri gerektiğini söyledi. Türkiye’de 2009 yılında faaliyete başladıklarını açıklayan Tanaka, o dönemde Türk hükümetinin talebin yönetilmesi ve yenilenebilir enerji ile ilgili olarak çok yoğun çalıştığını belirtti. Türkiye’de çok aktif şekilde faaliyet gösterdiklerini aktaran Tanaka, Türkiye ve enerji verimliliği ile ilgili görüşlerini şöyle dile getirdi: “Türkiye’nin enerji verimliliğine yönelmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü endüstride çok fazla iş kolu var, politikalar yeterince güçlü ve çok ciddi sorumlulukları var. Dün bir fabrikayı ziyaret ettik, orta ölçekli bir işletmenin CEO’suna ‘Enerji verimliliği tesisinizde ne kadar faydalı ve etkili oldu?’ sorusu yöneltildi. CEO gülümseyerek, ‘Kesinlikle çok faydalı oldu. Daha az enerji, daha az maliyet’ dedi. Bu diyalog önemli, çünkü Türkiye’de bu anlamda yapılacak çok şey olduğuna inanıyorum.”

“TÜRKİYE, GENİŞ ÖLÇEKLI YENİ ENERJİ ALTYAPISI İNŞASI AŞAMASINDA”

İşbirliği için uluslararası kuruluşları güçlendirmek gerektiğini belirten Imperial College Kıdemli Politika Araştırmacısı Neil Hirst, “Küresel Enerji Hükümeti” gibi bir yönetim geliştirilebileceğini söyledi. Enerji konusunda Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) ve G-20’nin iki önemli

oluşum olduğunu dile getiren Hirst, özellikle G-20’nin enerji konusunu en üst seviyede ele aldığını vurguladı. G-20’nin üretici ve tüketici anlamında neler başardığına değinerek, G-20’nin üretici ve tüketiciler arasında köprülerin kurulacağı arenalar olarak kabul edilebileceğini belirten Hirst, “Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız, enerji pazarlarında istikrarlı ortam oluşturulmasının ortak çıkarlara uygun olacağını vurguladı. Bunu sağlamak için birlikte çalışabilmeliyiz” dedi. Türkiye’nin de konum açısından üretici ve tüketiciler arasında köprü görevi gördüğünü söyleyen Hirst, “OECD ülkeleri arasında en hızlı büyüyen ülke Türkiye. Yeni enerji altyapıları devreye sokuluyor. Bence Türkiye, gelişmekte olan Çin ve Hindistan’da olduğu gibi, geniş ölçekli yeni enerji altyapısı inşası aşamasında” diye konuştu.

“BİRÇOK ÜLKEYE TÜRKİYE’Yİ ÖRNEK GÖSTERİYORUZ”

Dünyada yenilenebilir enerjinin payının yüzde 18-20 civarında olduğunu söyleyen Dünya Bankası Avrupa ve Orta Asya Enerji Sektörü Yöneticisi Ranjit Lamech, yenilenebilir enerji kaynakları konusunda pek çok ülkede önemli gelişmeler kaydedildiğini belirtti. Çin’in yenilenebilir kaynaklarını iki katına çıkardığını, İspanya ve Almanya’nın ise yenilenebilir enerji kaynakları için destek modelleri geliştirdiğini aktaran Lamech, temiz enerjinin mümkün kılınması için yapılabilecek birçok çalışma olduğunu vurguladı. Hidro enerji kaynakları açısından suyun çok kıt olduğu Orta Asya, Güney Asya, Latin Amerika’nın bazı bölgelerinde depolama kapasitesinin yetersizliğine dikkat çeken Lamech, dünyanın her yerinde yüksek kapasiteli hidro enerjinin teşvik edilmesi gerektiğini söyledi.

Dünyada özelleştirme konusunda

Türkiye kadar hızlı hareket eden başka bir ülkenin olmadığına işaret eden Ranjit Lamech, sözlerini şöyle sürdürdü: “2002-2003 yıllarına bakıldığında diğer ülkelerin deneyimlerini Türkiye’ye getirdik. Şimdi biz diğer müşterilerimize Türkiye örneğini götürüyoruz. Türkiye bugün, Romanya ve daha pek çok ülkeden çok çok ileri noktada. Türkiye’nin, diğer ülkelerin feyzalacağı çok büyük bir deneyimi var. Türkiye özel sektörü çok büyük performans sergiledi. Türkiye’nin gelecek dönemde enerji alanındaki devlet kurumlarına bağımsızlık vermesi gerektiğini düşünüyorum. Aynı zamanda, enerji çeşitliliğinde dengeli bir karmaya ihtiyacı var.”

“PETROLE OLAN TALEP MUTLAKA AZALTILMALI”

Son 10 yıllık perspektif ele alındığında petrolün dünyanın GSYH’si üzerinde kısıtlayıcı faktör haline geldiğini söyleyen Citigroup Avrupa Enerji Stratejisi Direktörü Seth Kleinman, petrole olan talebin mutlaka azaltılması gerektiğinin altını çizdi. Bu noktada kaya gazının geliştirilebileceğini aktaran Kleinman, 2020 yılında ABD’nin sıvı doğalgazı ihraç etmeye başlayacağını ve böylece Katar’ın konumuna geleceğinin konuşulduğunu belirtti. ABD’de ve bazı başka ülkelerde çok ucuz gaz bulunması sebebiyle, ulaştırma yakıt karmasında petrolden gaza kayış olduğunu dile getiren Kleinman, “ABD aslında bir laboratuvar olarak çalışabilir. Shell, sıvı doğalgaz altyapısını ABD’nin her tarafına yayacağını açıkladı. Bununla ilgili, sadece sıvılaştırılmış doğalgazla çalışan kamyonlar geliştirildi. Bu yeni teknoloji dünyaya yayılmaya hazır ve aslında ölçekli bir şekilde de gelişecek. Küresel enerji tablosunu çok değiştireceğini düşündüğüm bu durum, petrol talep artışını da etkileyecektir” yorumunu yaptı.

Dizgi ve Baskı: DÜNYA Süper Veb Ofset A.Ş. Adres: 100 Yıl Mahallesi Bağcılar/ İSTANBUL Tel: (0212) 440 24 24

Where Global Energy Connects...

4. IICEC ENERJİ FORUMU'ndaki desteklerinden dolayı değerli Eş Başkan ve Üyelerimize teşekkür ederiz.

Sabancı
Universitesi

IICEC

SABANCI UNIVERSITY
ISTANBUL INTERNATIONAL
CENTER FOR ENERGY AND CLIMATE

EŞ BAŞKANLAR

ALSTOM

ENERJİSA

ÜYELER

akenerji
Enerjimiz Geleceğimiz

ciner

eren
eren holding

GE GE imagination at work

Genel Energy

SIEMENS

ZORLU ENERJİ GRUBU